

Barkley Çocuk Dikkat Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Barkley Çocuk Dikkat Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17254>

Özet

Barkley Çocuk Dikkat Ölçeği, aslen Russell A. Barkley tarafından geliştirilen ve özellikle dikkat eksikliği semptomlarının ölçmeyi amaçlayan bir psikometrik aracın Türkçe uyarlamasıdır. Ölçek, çocuk ve ergenlerdeki dikkatsizlik, unutkanlık ve organizasyon sorunları gibi belirtilerin ebeveyn veya öğretmenler tarafından değerlendirilmesine olanak tanır. Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Sümeyra Fırat ve arkadaşları tarafından 2018 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu uyarlama çalışması, ölçeğin Türk popülasyonunda psikometrik açıdan tutarlı ve geçerli olduğunu göstermeyi hedeflemiştir.

Ölçeğin temel amacı, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB)'nin dikkat eksikliği alt tipine özgü semptomların şiddetini ve sıklığını belirlemektir. Bu araç, klinik teşhis süreçlerine yardımcı bir tarama ve değerlendirme aracı olarak kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dikkat Eksikliği, Barkley, Çocuk Değerlendirmesi, DEHB, Uyarlama, Psikopatoloji, Dikkatsizlik.

Yazarlar

Sümeyra Fırat, G.U. Bolat, H. Gul, M.B. Baytunca, B. Kardas, A. Aysev, E. S. Ercan.

Amaç

Barkley Çocuk Dikkat Ölçeği'nin temel amacı, çocuk ve ergenlerdeki dikkat eksikliği semptomlarının şiddetini ve klinik düzeydeki önemini standart bir şekilde ölçmektir. Ölçek, özellikle ebeveyn veya öğretmenlerin gözlemlediği günlük yaşamdaki dikkatsizlik belirtilerini yakalamak üzere tasarlanmıştır. Bu sayede klinisyenler, bireyin dikkat sorunlarının kapsamlı bir profilini çizebilirler.

Türkçe uyarlama çalışması (Fırat ve ark., 2018), ölçeğin orijinal yapısını ve maddelerinin Türk kültürü ve diline uygunluğunu test ederek, uluslararası alanda kabul görmüş bu aracın Türkiye'deki klinik ve araştırma ortamlarında güvenle kullanılabileceğini sağlamayı amaçlamıştır.

Yapı

Ölçek, DEHB'nin temel bileşenlerinden biri olan dikkatsizlik (inattention) yapısını ölçmeye odaklanmaktadır. Dikkatsizlik, genellikle görevleri tamamlamada zorlanma, detaylara dikkat etmeme, yönergeleri takip edememe, sık sık eya kaybetme ve unutkanlık gibi davranışsal göstergelerle tanımlanır.

Ölçek, bu davranışsal göstergeleri sistematik bir şekilde değerlendirerek, çocuğun dikkat fonksiyonlarındaki bozulmanın derecesini kantitatif bir skor ile ifade eder. Bu, ölçeğin tek boyutlu bir dikkat eksikliği yapısını ölçtüğünü varsayar, ancak bazı uyarlamalar alt boyutları da içerebilir.

Geçerlik

Barkley Çocuk Dikkat Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması için geçerlik çalışmaları (Fırat ve ark., 2018) yapılmış ve geçerliliği üzerine yoğunlaşmıştır. Yapılan analizler, ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen dikkat eksikliği yapısını tutarlı bir şekilde ölçtüğünü doğrulamayı amaçlamıştır. Genellikle bu tür çalışmalarda faktör analizi teknikleri kullanılarak ölçek maddelerinin beklenen yapısal modele uyumu incelenir.

Kriter geçerliliği kapsamında, ölçekten elde edilen puanların, diğer bilinen ve kabul görmüş dikkat veya DEHB ölçüm araçlarından alınan puanlarla korelasyonu incelenmiştir. Yüksek korelasyonlar, Barkley Ölçeği'nin klinik olarak ilgili yapıyı başarıyla ölçtüğünü destekler.

Güvenirlilik

Güvenirlilik çalışmaları, ölçeğin ölçüm sonuçlarının zaman içinde ve farklı durumlarda tutarlı olması için kritik öneme sahiptir. Fırat ve arkadaşları'nın çalışmasında, ölçeğin iç tutarlılığı (Internal Consistency) yaygın olarak kullanılan bir güvenirlik göstergesidir. Bu, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapıyı ölçme derecesini ifade eder.

Çıktı tutarlılığı genellikle Cronbach Alfa katsayısı ile rapor edilir. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin birbiriyle tutarlı olduğunu ve güvenilir bir ölçüm sağladığını gösterir. Ayrıca, test-tekrar test güvenirliği gibi yöntemlerle ölçeğin zamana karşı stabilitesi de değerlendirilmiştir.

Faktör Analizi

Barkley Çocuk Dikkat Ölçeği'nin Türkçe uyarlamasında faktör analizi, ölçeğin orijinal yapısal modelinin Türk örnekleminde de korunup korunmadığını belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Bu analizler, ölçeğin tek bir dikkat eksikliği faktöründen mi, yoksa orijinal Barkley modeline uygun olarak birden fazla alt faktörden mi oluştuğunu netleştirmeye yardımcı olmuştur.

Faktör yüklerinin incelenmesi, her bir maddenin hangi faktöre yüklendiğini göstererek, çeviri ve kültürel adaptasyon sürecinde maddelerin anlam bütünlüğünün korunup korunmadığını ortaya koyar. Böylece bir faktör analizi sonucu, ölçeğin yapısal geçerliliğinin önemli bir kanıtıdır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptasyon) ve Ebeveyn/Öğretmen Derecelendirme Ölçeği

Format: Kağıt tabanlı veya dijital formda uygulanabilen derecelendirme ölçeği.

Language Available: Türkçe (Orijinal: İngilizce)

Population Group: Klinik ve genel popülasyondaki çocuklar ve ergenler.

Age Group: Genellikle okul çağı çocukları ve ergenler (6-18 yaş aralığına odaklanmak olabilir).

Population Details: Türkiye'deki klinik ve okul örneklemeleri üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Test Methodology: Gözlemsel değerlendirilmeye dayalı raporlama. Ebeveyn veya öğretmen, çocuğun davranışlarının belirli bir zaman dilimi içinde ne sıklıkta gerçekleştiğini derecelendirir.

Anahtar Kelimeler

Dikkat, Psikometri, Çocuk Psikolojisi, Klinik Değerlendirme, Dikkatsizlik Alt Tipi, Tarama Aracı.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Uyarlama çalışması'nın sorumlu yazarının ORCID bilgisi kaynaktan belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: Sorumlu yazarın iletişim adresi: sumeyrakina@gmail.com

Correspondence Address: Sümeyra Fırat (Adres bilgisi kaynaktan detaylı verilmemiştir).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Türkçe uyarlama çalışması 2018 yılında yayınlanmıştır. Orijinal ölçeğin geliştirme tarihi daha eskidir.

İzinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı izinleri ve ücretlendirilmesi, orijinal geliştirici Russell A. Barkley veya ilgili yayıncı tarafından belirlenir. Türkçe uyarlamanın kullanımı için sorumlu yazarlar veya ilgili akademik kurum ile iletişime geçilmesi gerekebilir.

Kaynaklar

Fırat, S., Bolat, G.U., Gul, H., Baytunca, M.B., Kardas, B., Aysev, A. ve Ercan, E. S. (2018).

Barkley Child Attention Scale validity and reliability study. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 31, 284-293. DOI: 10.5350/DAJPN2018310306

Ölçeğin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: [barkley-child-attention-scale-validity-and-reliability-study-toad.pdf](https://www.arabpsychology.com/wp-content/uploads/2018/03/Barkley-Child-Attention-Scale-Validity-and-Reliability-Study-toad.pdf)

Barkley Çocuk Dikkat Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Ancak, ölçek maddeleri genellikle dikkatsizlik semptomları (örneğin, "Detaylara dikkat etmez veya okul ödevlerinde, işte veya diğer aktivitelerde dikkatsiz hatalar yapar," "Konuşulduğunda dinlemiyor gibi görünür," vb.) derecelendirmeye yöneliktir. Maddeler, uyarılma çalşması referansında bulunabilir.